

Πηνελόπη Στράτη¹

Πανεπιστήμιο Βελιγραδίου - Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών

ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΥΘΙΚΗΣ ΥΦΑΝΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ

Ο Έλληνοκύπριος ποιητής Κυριάκος Χαραλαμπίδης (1940–) αξιοποιεί τη μεταμυθική του μέθοδο, όπως αποκαλώ την καινοτόμο τεχνική με την οποία προσλαμβάνει τον μύθο στην ποίησή του, για την προώθηση της μεταγλωσσικής του στόχευσης, της έμπρακτης δηλαδή προβολής του ιδεολογήματος της συνέχειας της ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας ποικίλες γλωσσικές, υφολογικές, αφηγηματικές και αισθητικές τεχνικές. Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην υφολογιστική ευρηματικότητα της μεταμυθικής πραγμάτευσης ποικίλων εκφάνσεων του έρωτα, όπως αποτυπώνονται σε τρία μυθογενή ποιήματα της όψιμης περιόδου του, στα οποία επικαιροποιείται ο υφιστάμενος μύθος: α) στο ποίημα «Στίγμα θεάς» της συλλογής *Ήμερος* (2012), που αναδεικνύει τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλωσσικής παράδοσης, απηχώντας τη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου, β) στο ποίημα «Ηφαιστος ολισθαίνων» της συλλογής *Κυδώνιον μήλον* (2006), που αναφέρεται με παιγνιώδη στοχασμό στο διαχρονικό θέμα της ερωτικής απιστίας και γ) στο αδημοσίευτο ποίημα «Οδυσσεΐας νεότερα», ένα ανατρεπτικό μεταμυθικό αφήγημα που διερευνά το θέμα των έμφυλων σχέσεων.

Λέξεις-κλειδιά: Κυριάκος Χαραλαμπίδης, Μεταμυθική μέθοδος, Μεταγλωσσική στόχευση, Γλωσσικές και υφολογικές τεχνικές

1. Η ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ

Ο Έλληνοκύπριος ποιητής Κυριάκος Χαραλαμπίδης (1940–) έχει εκδώσει μέχρι σήμερα δεκαπέντε ποιητικές συλλογές, πλαισιωμένες από πλούσιο δοκιμιογραφικό και μεταφραστικό έργο. Η εμβληματική και πρωτεϊκή του ποιητική δημιουργία (βλ. Πετρίδης 2019β: 139–147· Πυλαρινός 2022: 51–54) συνομιλεί με μια πλειάδα κειμένων από την αρχαιότητα μέχρι τη σύγχρονη εποχή, εξακτινώνεται σε ένα πλήθος ιστορικών, μυθολογικών και θεολογικών θεμάτων και συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά μιας ποίησης οικουμενικής (βλ.

¹ penstrati@gmail.com

Γαραντούδης 2013: 29–37, 2018, 2019: 91· Πετρίδης 2019β: 145–147· Πυλαρινός 2022: 84–88), που καλύπτει ένα ευρύ διαχρονικό και διατοπικό φάσμα, διατηρεί όμως ταυτόχρονα έντονο το στίγμα της κυπριακής εντοπιότητας και της ελληνικής ταυτότητας.

1.1. Μεταμυθική μέθοδος

Στη σύνολη ποίηση του Χαραλαμπίδη, ο μύθος (βλ. Χριστοδουλίδου 2019) αποτελεί έναν από τους κύριους άξονες γύρω από τους οποίους περιελίσσεται η ποιητική κοσμοθεωρία του, ενώ οι μυθικές μορφές ανάγονται βαθμιαία σε «οχήματα για την προώθηση του ποιητικού του οράματος» (Πετρίδης 2019α: 67–68). Η μεταμυθική μέθοδος του Χαραλαμπίδη, όπως αποκαλώ την καινοτόμο τεχνική με την οποία χειρίζεται τον μύθο στην ποίησή του (βλ. Στράτη 2021: 204–206, 2022α: 104–105, 2022β: 273–305), δεν περιορίζεται στην αναπαραγωγή των υφιστάμενων μυθικών αφηγήσεων, αλλά περνά από την αμφισβήτηση και τη «διόρθωση» του μύθου στην –κατά περίπτωση– μετάπλαση, υπέρβαση, αναίρεση ή ανακατασκευή του, εκβάλλοντας στη σύνθεση του χαραλαμπίδειου μεταμύθου, μιας ανακαινιστικής δηλαδή μυθολογικής κατασκευής, που υπηρετεί τους εκάστοτε ποιητικούς του στόχους.

1.2. Μεταγλωσσική στόχευση

Η μεταμυθική πραγμάτευση του Χαραλαμπίδη συμπορεύεται και με τη μεταγλωσσική στόχευση της ποίησής του, προβάλλοντας έμπρακτα το ιδεολόγημα της γλωσσικής συνέχειας,² η οποία στην ποίηση του Χαραλαμπίδη δεν είναι μόνο χρονολογική αλλά και γεωγραφική, αφού ενσωματώνει στο συνεχές της ελληνικής γλώσσας τόσο τις ποικίλες ιστορικές φάσεις της όσο και τις τοπικές γλωσσικές ποικιλίες, προεξάρχουσας, φυσικά, της κυπριακής. Ο Χαραλαμπίδης δημιουργεί ένα πολυποίκιλτο ποιητικό υφαντό,³ αντλώντας από όλες τις ιστορικές περιόδους και όλα τα υφολογικά επίπεδα της ελληνικής γλώσσας (βλ. Πυλαρινός 2007: 103–110, 207–222· Χαραλαμπάκης 2010: 4453–4457· Αριστοδήμου 2021: 309–325), εκλαμβάνοντας ως ενιαίο σώμα τις κοινωνικές ιδιολέκτους και συνυφαίνοντας με φυσικότητα τη λόγια με τη λαϊκή γλώσσα.

² Βλ. Χαραλαμπίδης 2009α: 150: «Η γλώσσα η ελληνική είναι, στα μάτια τα δικά μου, ενιαία. Οι ποιητές έχουν αφ' εαυτών το μοναδικό δικαίωμα και το προνόμιο να βουτάνε τα πινέλα τους σε όλα τα επιστρώματα της διαιώνιας λαλιάς μας και να αντλούν ηχοχρώματα που χρειάζονται για τη δουλειά τους».

³ Εύγλωττος ως προς τον συσχετισμό της ποιητικής γλώσσας με την υφαντική τέχνη είναι ο τίτλος της δωδέκατης ποιητικής συλλογής του Χαραλαμπίδη *Στη γλώσσα της υφαντικής* (2013), από τον οποίο αντλεί και ο τίτλος της παρούσας εργασίας.

1.3.Γλωσσική ανεξιθρησκία

Η μεγάλη σημασία που αποδίδει ο Χαραλαμπίδης στην προσεκτική χρήση της κάθε λέξης (βλ. Χαραλαμπίδης 2003: 25–27) συνδέεται άμεσα με την εκφραστική του (μετα)πλαστικότητα, την ευφάνταστη χρήση ποικίλων γλωσσικών, υφολογικών, αφηγηματικών και αισθητικών τεχνικών, στην υπηρεσία του εγχειρήματός του να καταστήσει την ποιητική του γλώσσα «στραγγιστήρι των πολιτιστικών μας διαστρωματώσεων» (Χαραλαμπίδης 2019: 31, 55, 64–65, 155· Χαραλαμπίδης 2009α: 315, 2009β: 317). Γνωρίζοντας την ιστορική διαδρομή της κάθε λέξης, περιεργάζεται τη συμπεριφορά της⁴, αξιοποιεί εντέχνως το πολιτισμικό της φορτίο (βλ. Gianniki & Christodoulidou 2019: 35–46· Μαθιουδάκης 2020: 39–51), αναδεικνύει την ιδιαίτερη ποιότητά της (βλ. Πυλαρινός 2010: 4411–4423· Κοσμόπουλος 2007: 360–361), τον ρυθμό και τη μουσικότητά της (βλ. Φιλιππίδης 2022: 93–114· Ταμπακάκη 2022: 463–501). Η «γλωσσική ανεξιθρησκία» του (Χαραλαμπίδης 2019: 155) οδηγεί συχνά σε απρόσμενες υφολογικές επιλογές, που εκβάλλουν σε απροσδόκητα λεκτικά σύνολα και παράδοξους γλωσσικούς συνδυασμούς, που όμως ηχούν ως οι πλέον κατάλληλοι για την παραγωγή του επιδιωκόμενου νοήματος. Λέξεις αρχαιοελληνικές, λατινικές, ξενόγλωσσες, λόγιες, λαϊκές, της βυζαντινής υμνογραφίας, του δημοτικού τραγουδιού, της σύγχρονης αργκό ή της κυπριακής γλωσσικής ποικιλίας (βλ. Μπαλάσκας 2007: 241–242· Παπαλεοντίου 2010: 4403–4410· Δημητρίου 2022: 40–56) συνδυάζονται στην ίδια συλλογή, στο ίδιο ποίημα, κάποτε και στον ίδιο στίχο. Ο Χαραλαμπίδης εναλλάσσει αριστοτεχνικά τους γλωσσικούς κώδικες (βλ. Solti 2022: 115–139), αξιοποιεί την αμφισημία ή την πολυσημία των λέξεων, επιστρατεύει το παιγνιώδες χιούμορ και το σκωπτικό ύφος, καταφεύγει σε λεπτούς ειρωνικούς υπαινιγμούς (βλ. Παπαλεοντίου 2007: 212–224· Λαδικός 2022: 503–534). Η τολμηρή επιλογή των γλωσσικών τύπων και ο προσεκτικός ενοφθαλμισμός τους σε κάθε στίχο δημιουργούν ένα αναγνωρίσιμο προσωπικό γλωσσικό ιδίωμα, που αποπνέει άνεση και φυσικότητα στον χειρισμό της γλώσσας.

2. ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΥΘΙΚΗΣ ΥΦΑΝΤΙΚΗΣ

Η μεταγλωσσική στόχευση του Χαραλαμπίδη είναι εμφανής στην υφολογιστική ευρηματικότητα των μεταμυθικών του κατασκευών, οι οποίες, με τον συνδυασμό των διαφορετικών ιστορικών φάσεων και των ποικίλων υφολογικών επιπέδων της ελληνικής γλώσσας, αποτελούν συχνά το όχημα για την ποιητική ανατομία της ανθρώπινης ψυχής και την ανάδειξη των ανθρώπινων

⁴ Βλ. Χαραλαμπίδης 2019: 172: «Με κινεί η περιέργεια να τεντώσω τη λέξη και να περιεργαστώ τη συμπεριφορά της υπό συνθήκες διαστήματος ή έλλειψης βαρύτητας. Η λέξη είναι σύμβολο και η εκφορά της απαιτεί συντονισμό με τον ουσιώδη παλμό της, εκεί όπου η κεκαθαμένη ρυθμικά μορφή της την ανάγει στον συλλαβισμό της αυταξίας της».

παθών. Χαρακτηριστική για τον μεταγλωσσικό στοχασμό του Χαραλαμπίδη είναι η μεταμυθική επικαιροποίηση συγκεκριμένων ερωτικών μυθικών αφηγήσεων, όπως αποτυπώνεται σε τρία αντιπροσωπευτικά ποιήματα της όψιμης περιόδου του:

α) στο ποίημα «Στίγμα θεάς» (*Ήμερος* 2012), που αφορμάται από τον μύθο της γέννησης της Αφροδίτης, διαχρονικού συμβόλου της Κύπρου στην ποίηση του Χαραλαμπίδη, και φέρει έντονο το στίγμα της κυπριακής εντοπιότητας. Οι λεκτικές κατασκευές του ποιητή, με συνύπαρξη λόγιων και λαϊκών λέξεων και φράσεων, σφραγίζουν τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλωσσικής παράδοσης της Κύπρου και ταυτόχρονα απηχούν τη σύγχρονη ιστορία του νησιού.

β) στο ποίημα «Ήφαιστος ολισθαίνων» (*Κυδώνιον μήλον* 2006), που εστιάζεται στο οδυσσειακό επεισόδιο της ερωτικής συνάντησης της Αφροδίτης με τον Άρη, την οποία αντιλαμβάνεται ο απατημένος Ήφαιστος. Οι πρωτότυπες λεκτικές συζεύξεις του ποιήματος αποτυπώνουν με χιούμορ, σκωπτική διάθεση και παιγνιώδη ποιητικό σχολιασμό τη στοχαστική ματιά του ποιητή πάνω στο διαχρονικό θέμα της ερωτικής απιστίας.

γ) στο ποίημα «Οδυσσεΐας νεότερα»⁵ (αδημοσίευτο), που επικεντρώνεται στη σχέση του πρωταγωνιστικού οδυσσειακού ζεύγους, του Οδυσσέα και της Πηνελόπης, διερευνώντας με επικαιροποιημένη οπτική το θέμα των έμφυλων σχέσεων. Οι προσεκτικές γλωσσικές επιλογές, που συνομιλούν με την *Οδύσσεια* και αξιοποιούν τη λαϊκή παράδοση και το δημοτικό τραγούδι, εντείνουν τη σπαρακτικότητα του ανατρεπτικού μεταμυθικού αφηγήματος.

2.1. «Στίγμα θεάς» (*Ήμερος* 2012)

Στο ποίημα «Στίγμα θεάς», το πρώτο ποίημα της συλλογής *Ήμερος* (2012), που γράφτηκε το 2007, η μυθική Αφροδίτη, που αναδύθηκε από τη θάλασσα στις ακτές της Κύπρου, μετουσιώνεται σε μεταμυθική Αφροδίτη, μια εικαστική μορφή που φέρει ανεξίτηλο το στίγμα της διχοτομημένης γενέθλιας γης. Η ευρηματικότητα και η ευελιξία της γλώσσας του ποιήματος αποτυπώνει τη διαχρονική ελληνικότητα του νησιού, απηχώντας την αντίληψη του ποιητή για την ενιαία σύσταση της ελληνικής γλώσσας:

*Χαμογελώντας με ροδί χαμόγελο
προσηρμοσμένο στον αφρίζοντα πόντον
η Κυπρογένεια πλημμυροί τον αιθέρα.*

*Σφενδάμνινα φυλλώματα και όμβροι
ανέμων υπαιθρίων στροβιλίζονται*

⁵ Ο ποιητής Κυριάκος Χαραλαμπίδης μου έστειλε το ποίημα «Οδυσσεΐας νεότερα» per litteras στις 6 Ιουνίου 2021.

*στον ασταθή ουρανό της. Εκεί τ' άστρα
ελαύνουν δεξιά, κατά τον πόλον.*

*Πώς η συναπτική σχισμή της αναγκάζεται
να θυσιάζει ακρίβεια, εισάγουσα
καινοφανούς καθρέπτου την αντιστροφή!*

*Και πώς της Αιθερίας η κεφαλή
αποδεσμεύει μήλινους βοστρύχους
κι επιταχύνει το ήλεκτρον!*

*Κοντά σ' αυτά, διαβάτη, πρόσθεσε χρυσάμπυκες
και χάριτες κυκλαδικές, που περιβάλλουν
την Αργυρή, μ' εσθήτα φωτονίων.*

*Ο Ποσειδών, με το ζερβό στο χέρι ψάρι του,
θροΐζει, διεγείρεται η ψυχή του
σ' υφάλμυρη εποχή, μπρος στο τελούμενον.*

Ο Χαραλαμπίδης στο «Στίγμα θεάς» επιστρατεύει λέξεις αρχαιοελληνικές («όμβροι», «ελαύνουν», «βοστρύχους». «ήλεκτρον», «χρυσάμπυκες», «εσθήτα»), λόγιες («προσηρμοσμένο», «πλημμυροί», «πόλον», «εισάγουσα», «καθρέπτου»), λαϊκές («ζερβό», «μπρος»), της βυζαντινής υμνογραφίας (τελούμενον»⁶), ελληνογενείς της σύγχρονης επιστήμης («φωτονίων»), αλλά και ευρηματικές συνάψεις επιθέτων και ουσιαστικών («ροδί χαμόγελο», «αφρίζοντα πόντον», «σφενδάμνινα φυλλώματα», «ασταθή ουρανό», «συναπτική σχισμή», «μήλινους βοστρύχους», «υφάλμυρη εποχή»). Οι λέξεις στο ποίημα λειτουργούν ως σύμβολα που εξακτινώνονται από το αρχαιοελληνικό παρελθόν, διαπερνούν τις ποικίλες γλωσσικές διαστρωματώσεις και φτάνουν στο γλωσσικό παρόν. Η επιτηδευμένη γλώσσα του ποιήματος καθιστά τη μυθική «Κυπρογένεια» Αφροδίτη μια μεταμυθική φιγούρα που ζει στη σύγχρονη «υφάλμυρη εποχή», περιβεβλημένη με «εσθήτα φωτονίων».

Η γλώσσα του ποιήματος μάλιστα παραπέμπει ενσυνείδητα σε εμβληματικές εικαστικές αποτυπώσεις του μύθου της Αφροδίτης: αφενός, δημιουργεί την εντύπωση ενός ζωγραφικού πίνακα φιλοτεχνημένου με λέξεις, υποβάλλοντας εντέχνως την αναγεννησιακή απεικόνιση της ανάδυσης της «Κυπρογένειας» από τον «αφρίζοντα πόντον», στον πίνακα του Μποτιτσέλι «Η γέννηση της Αφροδίτης» (1485–1486)· αφετέρου, με τους «μήλινους

⁶ Βλ. ενδεικτικά τα Μεγαλυνάρια του Κανόνος της Υπαπαντής, Ωδή θ', ήχος γ': Ακατάληπτόν έστι τὸ τελούμενον έν σοί, καί Αγγέλοις καί θροτοῖς, Μητροπάρθενε άγνή [...].

βοστρούχους», παραπέμπει στο αιθέριο άγαλμα της Αφροδίτης, της ύστερης ελληνιστικής ή πρώιμης ρωμαϊκής εποχής, που ανασύρθηκε στη Μήλο και φιλοξενείται στο Λούβρο.

Η γλώσσα του ποιήματος όμως απηχεί και τη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου: η αμφίσημη «συναπτική σχισμή» της Αφροδίτης παραπέμπει στο γυναικείο αιδού, αλλά και στη γραμμή που διχотоμεί το νησί. Η «συναπτική σχισμή» της Αφροδίτης, επομένως, πηγή ζωής και ηδονής, γίνεται σύμβολο θανάτου και θρήνου. Ο ερωτισμός της Αφροδίτης, και κατ' επέκταση της Κύπρου, συνδέεται αριστοτεχνικά με την αιφνίδια αντιστροφή της ιστορίας, το ακατάληπτο ιστορικό «τελούμενον», και καθίσταται σπαρακτικά τραγικό.

2.2. «Ήφαιστος ολισθαίνων» (Κυδώνιον μήλον 2006)

Το ποίημα «Ήφαιστος ολισθαίνων» (Κυδώνιον μήλον 2006), που γράφτηκε τον Δεκέμβριο του 2000, συνομιλεί διακειμενικά με το αντίστοιχο οδυσσειακό επεισόδιο,⁷ στο οποίο ο Ήφαιστος παγιδεύει την άπιστη Αφροδίτη ενώπιον των θεών. Το ποίημα αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα παιγνιώδους ποιητικής γραφής, στην οποία οι γλωσσικές συνάψεις αξιοποιούν το χιούμορ, τον παιγνιώδη αστεϊσμό, το σκώμμα και το λογοπαίγνιο, για να δημιουργήσουν εναλλαγές του τραγικού με το κωμικό στοιχείο.⁸ Χωρίς να απενοχοποιεί την απιστία, χωρίς να παραγνωρίζει τα κίνητρά της ή τις ψυχολογικές της συνέπειες, της προσδίδει μια παιγνιώδη διάσταση, αναγνωρίζοντας και αναδεικνύοντας τις ανθρώπινες αδυναμίες των θεών:

*Την Αύγη, στων αόρατων κλωστών του
την παραφορά, πήγε να δέσει
κι εχάθη στο σκοτάδι μπερδεμένος
από τα ίδια του τα χέρια.
Λύθησαν
οι περιρρέοντες θεοί στα γέλια. Ο Άρης
του πέφτει από ζερβά μ' ένα χοντρό κιτάπι
σε γοτθική γραφή, τον έλουσε στο χώμα·
μελάνια, γράμματα, κοντύλια χύθηκαν
στην αυγουλή κεφάλι του.
Φαντάσου
να στάζει ο Ήφαιστος ντροπή και η Κύπρις
ωσάν αρκούδο να τον μυτοσέρνει.*

⁷ Βλ. Ομήρου *Οδύσσεια*, Ραψ. θ, στ. 266-365.

⁸ Βλ. Χαράλαμπιδης 2019: 130: «Εκεί όπου τα πράγματα αγριεύουν, προσθέτω κάτι ανάλαφρο και χιουμοριστικό. Είναι και τούτο απαίτηση της τραγωδίας. Όχι στενοκαρδία και όχι σπαρακτικός απελπισμός, παρά μια κάθαρση ψυχής, άπλωμα και όραμα. Ένας ωκεανός εμπιστοσύνης σ' αυτό που είναι ο άνθρωπος: μια ύπαρξη παλλόμενη από τραγικότητα».

Ό,τι κι απόσωσε τ' ανομολόγητα
που με τον Άρην είχε πράξει εκείνη,
πηδάει χορευτικά και συναυροίζει
στο μάρσιπο της μαργιολής καρδιάς της
θρόνους και σκήπτρα, πανοπλίες, αγκράφες,
λαιμοστολίδια και κωνσταντινάτα,
δακτυλιόλιθους και χάνδρες και στεφάνους
και αμφορείς και ταρταρούγες και άλλα
του κουτσοπόδαρου κεύφη.

Ολημερίς κι ολονυχτίς ο δόλιος
χτυπά στ' αμόνι τη βαριά καρδιά του,
να λευτερώσει τα τεχνήματά του,
να τηνε τρέφει μάλαμα και χάρη
και ν' αγκαΐζει τ' άπιστα μαλλιά της
μ' ακτίνες απ' τον ήλιο ξεξασπρότερες.

Κι αυτή να κανακεύεται γελώντας
θωρώντα τη γυμνή του ασυνταξία:

Πρώτη φορά οι κλωστές του παρακρούουν –
το κύριο εργαστήρι του στη Λήμνο
το πλάκωσε ταφόπετρα και τώρα
είν' οι παγίδες του παγιδεμένες.

Ετούτα γίνονται για να μπορούν
κομμάτι ν' ανασάνουν οι θεοί
κι αλαφρυμένοι πια ν' απολακτίσουν
την καταθλιπτική εντέλειά του.

Ο τεχνουργός που σκόνταψε τους δίνει
δικαίωμα στη ζωή, στην απιστία.

Στο ποίημα «Ηφαιστος ολισθαίνων», ο Χαραλαμπίδης, με προσεκτικά επιλεγμένες λέξεις, προβαίνει σε διήθηση της οδυσσειακής αφήγησης μέσα από το δικό του ποιητικό φίλτρο. Η ιαρή ατμόσφαιρα που δημιουργούν οι υφολογικές επιλογές του ποιητή αναδεικνύει αριστοτεχνικά την απόγνωση του Ηφαιστού, τη μοιραία ομορφιά της Αφροδίτης, αλλά και την ένοχη απόλαυση των τεκταινομένων από τους ολύμπιους θεούς.

Η θρυλική δυσμορφία του Ηφαίστου αποδίδεται με λαϊκές λέξεις και εκφράσεις («*αυγουλή κεφάλα*», «*κουτσοπόδαρου*»), ενώ η εξάισια τεχνική του αποδίδεται αφενός με τη λόγια σύζευξη «*καταθλιπτική εντέλειά του*» και αφετέρου με επιλεγμένες λόγιες και λαϊκές λέξεις, σε ασύνδετο και πολυσύνδετο σχήμα, που παρατάσσουν τα αριστοτεχνικά τεχνουργήματά του («*θρόνους και σκήπτρα, πανοπλίες, αγκράφες, / λαιμοστολίδια και κωνσταντινάτα, / δακτυλιόλιθους και χάνδρες και στεφάνους / και αμφορείς και тарταρούγες και άλλα*»). Ο αναπόφευκτος ναρκισσισμός της Αφροδίτης δηλώνεται τόσο με τη συνύφανση λόγιων και λαϊκών λέξεων («*και ν' αγκαΐζει τ' άπιστα μαλλιά της*») όσο και με τη φευγαλέα αλλά καίρια αναφορά στον γνωστό παιδικό γλωσσοδέτη (μ' ακτίνες απ' τον ήλιο ξεξασπρότερες»).

Ο ποιητής δείχνει να αντιμετωπίζει το «ολίσθημα» και τα συναισθήματα του Ηφαίστου με συμπάθεια, την οποία θέλει να μεταγγίσει και στους αναγνώστες του. Η δήλωση συμπαράστασης στον Ήφαιστο για την ανεπιτυχή προσπάθειά του, παρά τη μαεστρία του σχεδίου του, να κερδίσει την άπιστη Αφροδίτη, κρύβεται στις παιγνιώδεις μεταφορές «*να στάζει ο Ήφαιστος ντροπή*», «*οι κλωστές του παρακρούουν*», «*το πλάκωσε ταφόπετρα*», στην εύγλωττη παρομοίωση «*ωσάν αρκούδο να τον μυτοσέρνει*», στο ευρηματικό λογοπαίγνιο «*είν' οι παγίδες του παγιδεμένες*», κυρίως όμως στη δίσχημη λέξη «*δόλιος*», με τη διπλή σημασία, του πανούργου και του δυστυχημένου.

Από την άλλη, η ανέμελη αδιαφορία της Αφροδίτης για τα ερωτικά ένστικτα που εγείρει υποβάλλεται με λαϊκότροπες λέξεις και φράσεις με έντονα σκωπτική χροιά, που τελικά αποδεικνύουν ότι και η ίδια κουβαλά, μοιραία, το άγος της ομορφιάς της: «*ωσάν αρκούδο να τον μυτοσέρνει*», «*ό,τι κι απόσωσε τ' ανομολόγητα / που με τον Άρην είχε πράξει εκείνη*», «*στο μάρσιπο της μαργιολής καρδιάς της*», «*να κανακεύεται γελώντα / θωρώντα τη γυμνή του ασυνταξία*».

Λαϊκότροπη γλώσσα χρησιμοποιείται και για την υπερφίαλη συμπεριφορά του Άρη προς τον απατημένο σύζυγο: «*Ο Άρης / του πέφτει από ζερβά μ' ένα χοντρό κιτάπι*», «*τον έλουσε στο χώμα*», ενώ η συμπεριφορά των υπόλοιπων θεών αποτυπώνεται με γλώσσα που αναμιννύει λαϊκές εκφράσεις και λόγιους τύπους, για να τονιστεί τόσο η μικρότητά τους («*Λύθηκαν / οι περιρρέοντες θεοί στα γέλια*») όσο και η ζηλοφθονία τους για τον γάμο και την τέχνη του Ηφαίστου («*αλαφρυμένοι πια ν' απολακτίσουν / την καταθλιπτική εντέλειά του*»).

Με τις υφογλωσσικές επιλογές του ποιήματος «Ήφαιστος ολισθαίνων» αναταράσσονται οι ισορροπίες –και ανισορροπίες– της ζωής των ολύμπιων θεών, που γίνονται αυτόπτες μάρτυρες της ερωτικής παγίδας του Ηφαίστου, όπως επισημαίνεται με λαϊκότροπο ύφος στους στίχους «*Ετούτα γέρονται για να μπορούν / κομμάτι ν' ανασάνουν οι θεοί*». Μάρτυρες όμως γίνονται και οι σημερινοί θνητοί αναγνώστες, στους οποίους το ερωτικό επεισόδιο «*δίνει / δικαίωμα στη ζωή, στην απιστία*».

2.3. «Οδυσσεΐας νεότερα» (αδημοσίευτο)

Το αδημοσίευτο μέχρι σήμερα ποίημα «Οδυσσεΐας νεότερα»⁹, που γράφτηκε τον Ιούνιο του 2018, επικεντρώνεται στη σχέση του ζεύγους Οδυσσέα-Πηνελόπης, ανατρέποντας την οδυσσειακή αφήγηση για την τελική αναγνώριση των δύο συζύγων κατά την επιστροφή του Οδυσσέα στην Ιθάκη. Οι γλωσσικές επιλογές του Χαραλαμπίδη συνομιλούν αφενός με την *Οδύσεια* και αφετέρου με νεότερες λαϊκές αφηγήσεις, με τρόπο που υπονομεύει τεχνηέντως την παραδοσιακή αφήγηση και συνθέτει ένα συνειδητά προκλητικό μεταμυθικό αφήγημα:

*Σαν έφτασε στην ποθεινήν Ιθάκη,
με χίλια δυο παλεύοντας
του Ποσειδώνα ευρήματα
και μ' οδηγό αλάθευτο καπνό,
τη φρόνιμη γυναίκα του
εύρηκε με άλλα δυο παιδιά
και τρίτο στην κοιλιά.*

*Δε θύμωσε, δεν ταίριαζε στο χαρακτήρα του
να την κακολογήσει – τόσα χρόνια
στήριζε αυτή παλάτι και Τηλέμαχο.
Μονάχα πήρε τα παιδιά, τα πήγε βόλτα
στην εξοχή, και στους αγρούς τα θέρισε.
Είχε πολύ καιρό να νιώσει το αίμα
στα δυο ρουθούνια του, να σελαγίσει τ' όνειρο
του δράκοντα και της καλής νηρηίδος.*

*Στο γυρισμό τη βρήκε να υφαίνει
τα βάσανά του, εκείνον καρτερώντας.
Τι δεν τον αναγνώρισε ούτε και τώρα.
Ίσως γιατί δε γνώριζε του τραγουδιού το λόγο:
«Πάσχουν να βγάλουν το κακό, μα το κακό δε βγαίνει».
Μήτε κι αυτός λυτρώθηκε από κείνη,
ζώντας πολύ το θάνατο, πολύ την Οικουμένη.*

⁹ Ο τίτλος του ποιήματος «Οδυσσεΐας νεότερα» το συνδέει με δύο προγενέστερα ποιήματα του Χαραλαμπίδη, τα ποιήματα «Οδυσσεΐας, λ» (Αχαιών ακτή 1977) και «Οδυσσεΐας λ, Β'» (Κυδώνιον μήλον 2006), τα οποία συνομιλούν με επεισόδια της οδυσσειακής αφήγησης και τα συσχετίζουν με τη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου.

Στην αρχή του ποιήματος «Οδυσσεΐας νεότερα», σε διάλογο με την αφήγηση της *Οδύσσειας*, ο ήρωας του Χαραλαμπίδη, «μ' οδηγό αλάθευτο καπνό»¹⁰, μετά από πολλές περιπέτειες στη θάλασσα («με χίλια δυο παλεύοντας / του Ποσειδῶνα ευρήματα»), επιστρέφει «στην ποθεινὴν Ἰθάκῃ» και στην παραδοσιακά «φρόνιμη γυναίκα του». Ωστόσο, το επίθετο «φρόνιμη» για την Πηνελόπη του Χαραλαμπίδη αποκτά μια λεπτή ειρωνική χροιά, αφού ο Οδυσσεύς στην επιστροφή του την «εύρηκε» με άλλα δυο παιδιά και έγκυο σε ένα τρίτο. Η επιλογή του λόγιου τύπου «εύρηκε», με τις καθιερωμένες συνδηλώσεις ικανοποίησης από μια θετική ανακάλυψη, ενισχύει την υπονομευτικά ειρωνική χροιά των στίχων, εφόσον αποτυπώνει τα έντονα αρνητικά συναισθήματα του χαραλαμπίδειου Οδυσσέα, που ανακαλύπτει αΐφνης πως η πραγματικότητα του ποιήματος είναι διαφορετική από εκείνη της οδυσσειακής αφήγησης.

Ο Οδυσσεύς του ποιήματος «δε θύμωσε» που βρήκε την Πηνελόπη έγκυο και με άλλα δυο παιδιά, γιατί «δεν ταίριαζε στο χαρακτήρα του». «Μονάχα» προέβη σε έναν αποτρόπαιο φόνο. Πήγε βόλτα στην εξοχή τα ανυποψίαστα παιδιά και τα σκότωσε βίαια στα χωράφια, μια ασύλληπτη πράξη που περιγράφεται με την ωμή μεταφορά «τα θέρισε». Επομένως, ο στίχος «Δε θύμωσε, δεν ταίριαζε στο χαρακτήρα του», ο οποίος θα μπορούσε να πιστώσει τον Οδυσσέα με μεγαλοψυχία και κατανόηση, ηχεί τραγικά ειρωνικός, αφού πρόκειται για μια συνειδητή απόκρυψη του εκρηκτικού θυμού του, που τον οδηγεί στο στυγερό έγκλημα. Ειρωνική είναι και η λέξη «μονάχα» για τον αδίστακτο φόνο των αθώων παιδιών, από τον οποίο ο Οδυσσεύς άντλησε άγρια ικανοποίηση («Είχε πολύ καιρό να νιώσει το αίμα / στα δυο ρουθούνια του»).

Επιπλέον, στους αινιγματικούς στίχους «να σελαγίσει τ' όνειρο / του δράκοντα και της καλής νηρηίδος», με τις σχολαστικά επιλεγμένες λέξεις, απηχούνται μυθικές και λαϊκές αφηγήσεις που συντηρούν τους παραδοσιακούς έμφυλους ρόλους: ενώ ο «δράκοντας» της λαϊκής παράδοσης αναλαμβάνει δράση, είτε θετική είτε αρνητική, η «καλή νηρηΐς» απλώς περιμένει υπομονετικά και υφίσταται τη δράση, συνήθως χωρίς αντίδραση. Ο Οδυσσεύς του ποιήματος, επομένως, ίσως επιχειρεί, ανεπιτυχώς, διαπράττοντας φρικτό φονικό, να αποκαταστήσει την οδυσσειακή φήμη του ανθρώπου της δράσης, του ατρόμητου ταξιδευτή που επιστρέφει στο σπίτι του και στη «φρόνιμη» πιστή γυναίκα του, εκπληρώνοντας το «όνειρο» της κατά παράδοση ευτυχούς οικογένειας. Ο Οδυσσεύς επιχειρεί να «σελαγίσει το όνειρο» της μακραίωνης πατριαρχικής δομής που διαπερνά τη λογοτεχνική παραγωγή, από την οδυσσειακή αφήγηση έως τη δημοτική παράδοση.

Η Πηνελόπη του ποιήματος, από την άλλη, συνεχίζει «να υφαίνει / τα βάσανά του, εκείνον καρτερώντας». Ίσως να υφαίνει τα νέα «βάσανά»

¹⁰ Βλ. Ομήρου *Οδύσεια*, α 57-59: αὐτὰρ Ὀδυσσεύς, / ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα νοῆσαι / ἧς γαίης, θανέειν ἰμείρεται.

του, το φρικιαστικό φονικό που διαπράττει εν ψυχρώ, πιο φρικιαστικό από κάθε θαλασσινή περιπέτεια της οδυσσειακής αφήγησης. Περιμένει όμως ίσως «εκείνον» τον Οδυσσέα που «δεν ταίριαζε στο χαρακτήρα του / να την κακολογήσει», αφού «τόσα χρόνια / στήριζε αυτή παλάτι και Τηλέμαχο», έναν Οδυσσέα με μεγαθυμία και ενσυναίσθηση. Γι αυτό και «δεν τον αναγνώρισε ούτε και τώρα». Ίσως μάλιστα να αρνείται να τον αναγνωρίσει. Σε αντίθεση με την οδυσσειακή αφήγηση, λοιπόν, η αναγνώριση, η οποία θα μπορούσε να επιφέρει κάθαρση των παθών, στο ποίημα «Οδυσσεΐας νεότερα» ματαιώνεται.

Η Πηνελόπη δεν αναγνώρισε τον Οδυσσέα «ίσως γιατί δε γνώριζε του τραγουδιού το λόγο». Στο ποίημα παρατίθεται ο δεύτερος στίχος του δημοτικού δίστιχου:¹¹

*Τα τραγούδια μάτια μου τα λεν οι παθιασμένοι,
Πάσχουν να βγάλουν το κακό, μα το κακό δε βγαίνει.*

«Παθιασμένοι» ο Οδυσσέας και η Πηνελόπη, με όλες τις έννοιες της πολύσημης λέξης, δεν μπορούν να λυτρωθούν ο ένας από τον άλλο. Η Πηνελόπη δεν λυτρώθηκε από τον Οδυσσέα, «δεν τον αναγνώρισε ούτε και τώρα». Δεν γνωρίζει όμως πως «το κακό δε βγαίνει» αν δεν αναγνωριστεί. Δεν το γνωρίζει όμως ούτε κι ο Οδυσσέας, αφού «μήτε κι αυτός λυτρώθηκε από κείνη». Παρά τη γνώση που απέκτησε από τις περιπέτειες και τον θάνατο που έζησε («ζώντας πολύ το θάνατο, πολύ την Οικουμένη»), ίσως μάλιστα εξαιτίας αυτών, δεν γνωρίζει πως «το κακό δε βγαίνει» με την ανόσια θυσία αθώων ψυχών. Τα ανθρώπινα πάθη του τον έκαναν απάνθρωπο, ζητώντας «να σελαγίσει τ' όνειρο / του δράκοντα και της καλής νηρηίδος». Οι άνθρωποι είναι αδύναμοι μπροστά στα πάθη τους, αδύναμοι ακόμη και να τα αναγνωρίσουν, όπως συλλαμβάνει ενστικτωδώς η λαϊκή σοφία του δημοτικού τραγουδιού.

Το ποίημα «Οδυσσεΐας νεότερα», επομένως, εισάγει μια επικαιροποιημένη, ρηξικέλευθα ανατρεπτική εκδοχή της σχέσης του κεντρικού οδυσσειακού ζευγαριού, που αντιστρατεύεται εμφανώς τον προϋπάρχοντα μύθο. Οι γλωσσικές και υφολογικές επιλογές του ποιήματος συμβάλλουν στην κατασκευή μιας επικαιροποιημένης μεταμυθικής εκδοχής που δεν αφορά μόνο την έμφυλη ισότητα, αλλά και, κυρίως, τον έμφυλο ερωτικό αγώνα επιβολής εξουσίας με εκδίκηση και αντεκδίκηση. Γι αυτό ο Οδυσσέας και η Πηνελόπη του ποιήματος δεν λυτρώνονται ο ένας από τον άλλο. Με το αιματοκύλισμα «το κακό δε βγαίνει». Με τη φρικιαστική κορύφωση που επιφυλάσσει το ποίημα «Οδυσσεΐας νεότερα» στη μεταμυθική σχέση Οδυσσέα-Πηνελόπης, η λύτρωση ματαιώνεται.

¹¹ Βλ. Περιοδικό *Θρακικά* 1939, τ. 11, «Δίστιχα της αγάπης» αριθ. 931, σελ. 153, https://www.he.duth.gr/erg_laog/thrakika/Thrakika11.pdf (ημερ. τελ. πρόσβ.: 26 Μαρτίου 2022).

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι γλωσσικές δομές και τα υφολογικά στοιχεία που χρησιμοποιεί ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης, για να αναδείξει τις ποικίλες εκφάνσεις του ερωτισμού, αλλά και τις αδυναμίες της ανθρώπινης φύσης, αποτελούν τον καμβά πάνω στον οποίο αποτυπώνει τη μεταγλωσσική του στόχευση, μέσω της μεταμυθικής πραγμάτευσης του υφιστάμενου μύθου. Λόγιοι και αρχαϊζοντες τύποι, λαϊκότερες λέξεις και εκφράσεις, αμφίσημες ή πολύσημες λέξεις, λεπτή ή υπονομευτική ειρωνεία, αιφνίδιες μεταφορές, ευρηματικές λεκτικές συνάψεις συνδυάζονται αρμονικά στην ποίησή του με ένα ευρύ φάσμα διακειμενικών αναφορών. Η ποιητική ιδιόλεκτος του Χαραλαμπίδη, δομικό στοιχείο της ποίησής του, αποδεικνύεται εξαιρετικά προσαρμοστική, δεξιολογικά ευέλικτη και ιδιαιτέρως αποτελεσματική για την αποτύπωση της μεταγλωσσικής του στόχευσης στις επικαιροποιημένες μεταμυθικές κατασκευές του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αριστοδήμου 2021: Τ. Αριστοδήμου, *Ποίηση και μεταποίηση. Αίσθηση μύθου και ιστορίας στο έργο του Κυριάκου Χαραλαμπίδη*. Αθήνα: Ηρόδοτος.
- Γαραντούδης 2019: Ε. Γαραντούδης, Ένας σύγχρονος εθνικός ποιητής οικουμενικού ουμανισμού. *Η Εφημερίδα των συντακτών*, 24.3.2019, σ. 91.
- Γαραντούδης 2018: Ε. Γαραντούδης, Από τη γενική στην ειδική πατρίδα. *Ο αναγνώστης* [ηλεκτρονικό περιοδικό], 19.2.2018 [Online], [<https://www.oanagnostis.gr/από-την-ειδική-στη-γενική-πατρίδα-του-ε/>].
- Γαραντούδης 2013: Ε. Γαραντούδης, Κυριάκος Χαραλαμπίδης: Η αντοχή του εθνικού ποιητή στις μέρες μας. *Τα Αιτωλικά*, 21, 29–37.
- Δημητρίου 2022: Δ. Δημητρίου, «Το πνευματικό νυστέρι»: κυπριακή διάλεκτος, ιδεολογία και το εθνικό δίλημμα. Η περίπτωση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. *Νέα Ευθύνη*, 56–57, 40–56.
- Gianniki & Christodoulidou 2019: C. Gianniki, L. Christodoulidou, Concordance to the poems of Kyriakos Charalambides through the AntConc application with reference text the «Sweet Preserves». *Journal of Literature and art studies*, 9, 35–46.
- Κοσμόπουλος 2007: Δ. Κοσμόπουλος, Ο Ελληνοσύρος μάγος και το κάτοπτρο των επινοήσεων. *Πόρφυρας*, 124, 359–362.
- Λαδικός 2022: Δ. Λαδικός, Η ειρωνεία στην ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη: Μια πρώτη προσέγγιση. Στο Α. Κ. Πετρίδης & Δ. Δημητρίου (επιμ.), *Γλώσσης Ήμερος: Η ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη* (σσ. 503–534). Αθήνα: Ηρόδοτος.

- Μαθιουδάκης 2020: Ν. Μαθιουδάκης, Ποιητική ταυτότητα και υφογλωσσική προσέγγιση στην ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. *Το Κοράλλι*, 25–26, 39–51.
- Μπαλάσκας 2007: Κ. Μπαλάσκας, Η ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη: Μια θεατρικά αφηγηματική μεταποίηση της ιστορίας. *Πόρφυρας*, 124, 237–242.
- Παπαλεοντίου 2010: Λ. Παπαλεοντίου, Ιδιωματικές στιγμές στην ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. *Πάροδος*, 37, 4403–4410.
- Παπαλεοντίου 2007: Λ. Παπαλεοντίου, Στοιχεία της ειρωνείας στην ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. *Πόρφυρας*, 124, 212–224.
- Πετρίδης 2019α: Α. Κ. Πετρίδης, Χαραλαμπίδης σκώπτων: Νέες χρήσεις της μεθιστορικής μεθόδου προς σχολιασμό της άμεσης επικαιρότητας στις όψιμες συλλογές του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. *Θέματα Λογοτεχνίας*, 59, 66–79.
- Πετρίδης 2019β: Α. Κ. Πετρίδης, Άξιος; ΑΞΙΟΣ! Αναφορά στον Κυριάκο Χαραλαμπίδη με αφορμή το βραβείο «Γιώργος Φιλίππου Πιερίδης 2019» από την Ένωση Λογοτεχνών Κύπρου. Στο *Κύπρονδε. Παρεμβάσεις στη σύγχρονη κυπριακή (και ελλαδική) λογοτεχνία και το θέατρο* (σσ. 139–147). Λευκωσία: Άνευ.
- Πυλαρινός 2022: Θ. Πυλαρινός, «Τους είπαν άλλοι “γεια σας” σε γλώσσα ελληνική»: Η ποιητική διαδρομή του Κυριάκου Χαραλαμπίδη στους ασύνορους τόπους του οικουμενικού ελληνισμού. Στο Α. Κ. Πετρίδης & Δ. Δημητρίου (επιμ.), *Γλώσσης Ήμερος: Η ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη* (σσ. 51–90). Αθήνα: Ηρόδοτος.
- Πυλαρινός 2010: Θ. Πυλαρινός, Παρά δόξαν: τεχνικές της παραδοξολογίας και της παραδοξογραφίας στο έργο του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. *Πάροδος*, 37, 4411–4423.
- Πυλαρινός 2007: Θ. Πυλαρινός, *Μεθιστορία: Μύθος και ιστορία στην ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη*. Αθήνα: Ηρόδοτος.
- Στράτη 2022α: Π. Στράτη, Ο μεταμυθικός Μεγαλέξανδρος του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. Στο Μ. Γ. Βαρβούνης & Θ. Β. Κούγκουλος (επιμ.), *Ελληνισμός και Βαλκάνια – αμφίδρομες σχέσεις: γλώσσα, ιστορία, λογοτεχνία, πολιτισμός (1453-2019)*. Πρακτικά 4ου Συνεδρίου των Νεοελληνιστών των Βαλκανικών Χωρών, τόμ. Β' (σσ. 101–122). Κομοτηνή: Παρατηρητής της Θράκης.
- Στράτη 2022β: Π. Στράτη, Η μνήμη ως μεταμυθική συντεταγμένη στον χαραλαμπίδειο μύθο Οδυσσέα-Πηνελόπης. Στο Α. Κ. Πετρίδης & Δ. Δημητρίου (επιμ.), *Γλώσσης Ήμερος: Η ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη* (σσ. 269–311). Αθήνα: Ηρόδοτος.
- Στράτη 2021: Π. Στράτη, Ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης και τα μαγνάδια της μεταμυθικής Σαπφώς. *Kathedra*, 9, 203–224.

- Solti 2022: D. E. Solti, Η εναλλαγή γλωσσικού κώδικα στο ποιητικό έργο του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. Στο Α. Κ. Πετρίδης & Δ. Δημητρίου (επιμ.), *Γλώσσης Ήμερος: Η ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη* (σσ. 115–139). Αθήνα: Ηρόδοτος.
- Ταμπακάκη 2022: Π. Ταμπακάκη, «Μουσική ποιητική», ακουστική εικονοποιία και εντοπιότητα: ο ήχος του κόσμου της Κύπρου στο έργο του Κυριάκου Χαραλαμπίδη – Μια συγκριτική προσέγγιση. Στο Α. Κ. Πετρίδης & Δ. Δημητρίου (επιμ.), *Γλώσσης Ήμερος: Η ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη* (σσ. 463–501). Αθήνα: Ηρόδοτος.
- Φιλιππίδης 2022: Σ. Ν. Φιλιππίδης, Τα όρια του φάσματος της ποιητικής φωνής του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. Στο Α. Κ. Πετρίδης & Δ. Δημητρίου (επιμ.), *Γλώσσης Ήμερος: Η ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη* (σσ. 93–114). Αθήνα: Ηρόδοτος.
- Χαραλαμπίδης 2010: Χ. Χαραλαμπίδης, Ο Λόγος και η Μνήμη. Το ήθος και η δύναμη των λέξεων στην ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. *Πάροδος*, 37, 4453–4457.
- Χαραλαμπίδης 2019: Κ. Χαραλαμπίδης, *Εν δορί κεκλιμένος. Δοκίμια, Μελέτες, Άρθρα, Συνεντεύξεις*. Αθήνα: Σοκόλης.
- Χαραλαμπίδης 2013: Κ. Χαραλαμπίδης, *Στη γλώσσα της υφαντικής*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Χαραλαμπίδης 2012: Κ. Χαραλαμπίδης, *Ήμερος*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Χαραλαμπίδης 2009α: Κ. Χαραλαμπίδης, *Ολισθηρός Ιστός. Δοκίμια, Μελέτες, Άρθρα, Συνεντεύξεις*, τόμ. Α΄. Αθήνα: Άγρα.
- Χαραλαμπίδης 2009β: Κ. Χαραλαμπίδης, *Ολισθηρός Ιστός. Δοκίμια, Μελέτες, Άρθρα, Συνεντεύξεις*, τόμ. Β΄. Αθήνα: Άγρα.
- Χαραλαμπίδης 2006: Κ. Χαραλαμπίδης, *Κυδώνιον μήλον*. Αθήνα: Άγρα.
- Χαραλαμπίδης 2003: Κ. Χαραλαμπίδης, *Αιγιαλούσης επίσκεψις: ένα ποίημα και ένα σχόλιο*. Αθήνα: Άγρα.
- Χαραλαμπίδης 1977: Κ. Χαραλαμπίδης, *Αχαιών ακτή*. Αθήνα: Άγρα.
- Χριστοδουλίδου 2019: Λ. Χριστοδουλίδου, *Όψεις του αρχαιοελληνικού μύθου στην ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη*. Αθήνα & Λευκωσία: Ηλία Επιφανίου.

Penelope Strati
University of Belgrade-Open University of Cyprus
Department of Modern Greek Studies

**ABOUT THE EROTIC LANGUAGE OF «METAMYTHIC»
WEAVING IN THE POETRY OF KYRIAKOS CHARALAMBIDES**

Summary

The Greek–Cypriot poet Kyriakos Charalambides (1940–) employs his innovative method of receiving ancient myth, which I call metamythical method, to the promotion of his metalinguistic objective, namely, the effective projection of the concept of the Greek language as a chronological and geographical continuum. Charalambides exploits words and expressions from all the historical periods and all the levels of the Greek language, along with a variety of linguistic, stylistic, narrative and aesthetic techniques. Ancient types, vernacular expressions, ambiguous words, surprising word combinations, unanticipated metaphors, playful stylistic choices and undermining irony are harmonically combined with a vast range of intertextual references. This paper focuses on Charalambides' linguistic and stylistic techniques, as evident in the metamythical treatment of specific mythical erotic narrations in three poems of his late poetic period: a) in the poem «Stigma of a goddess» of the collection *Desire* (2012), which features the diachronic elements of the Greek language in Cyprus, with references to the contemporary history of the island, b) in the poem «Hephaestus sliding» of the collection *Quince apple* (2006), which traces with playful contemplation the theme of erotic infidelity, and c) in the unpublished poem «Recent news from Odyssey», which forms a subversive metamythical narrative modernizing the theme of gender relations.

Keywords: Kyriakos Charalambides, Metamythical method, Metalinguistic objective, Linguistic and stylistic techniques.